ಡಾ. ಎಫ್. ಟಿ. ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ*

ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವ : ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಶಿವಶರಣರ ಸಮಗ್ರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ತರುವಾಯ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ, ತತ್ವ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಪುನಶ್ಚೇತನ ನೀಡಿ, ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಕಾರ್ಯ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿದ್ದ ನೂರೊಂದು ವಿರಕ್ತರು, ಏಳನೂರೊಂದು ವಿರಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿಷ್ಠೆ, ಅವಧಾನಗಳಿಂದ ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಕಲನ, ಸಂಪಾದನ ಎಂಬ ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡರು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದೇಶಭಕ್ತರೂ, ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆದ ಮಹಾತ್ಮರು, ಅನುಭಾವಿಗಳು ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ತುಂಬಾ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಮುಂದೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದಾದ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ, ಅವುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ರಾಜರಿಗೆ, ಜನತೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರ ಕೊಡುವರು. ಅಂದಿನ ಜನಸಮೂಹದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾದ ಈ ಅನುಭಾವಿಗಳು ಮುಸ್ಲಿಮರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನತೆಯನ್ನು ಭಯದ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿ ನೆಲಸುವಂತೆ ಹೋರಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಆಚಾರ, ತತ್ವ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಂದ ಜನಮನದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂಥ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ "ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವ" ಎಂಬ ಕಾಲಜ್ಞಾನಿ ಪ್ರಮುಖನಾಗಿದ್ದಾನೆ.[1] ೧೬ನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದ ಹಂಪೆಯ ಸಮೀಪವಿರುವ ಜಂಬುಕೇಶ್ವರನ ಪರಮ ಭಕ್ತನಾದ ಈತ ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಯೂ, ವೀರಶೈವಾಗಮಜ್ಞನೂ, ಆಗಿ ಮೆರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಲಜ್ಞಾನ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ 'ಬಿಲ್ಲಮರಾಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ'ವೆಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.[2] ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಈತನ ಹೆಸರು, ಕಾಲ, ಸ್ಥಳ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಶಿಷ್ಟಪದ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಆಕರಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೆಸರು : ಯಮ್ಮೆ ಬಸವೇಂದ್ರ,[3] ಎಮ್ಮೆಯ

---

* ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, ಕಮಲಾಪುರ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿ. ೫೮೩೨೭೬

1 ಈತನ ಬಗೆಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಸೂಚಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವರು ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾ ಗುರುಗಳಾದ ಡಾ|| ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು

2 ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ 'ಸಾಂಗತ್ಯ'ವೆಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಇದು ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯು 'ಬಿಲ್ಲಮರಾಯ'ನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ

3 'ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಿಕ' ಸಂ. ೩, ಪು. ೨೧೪

ಬಸವರಾಜ.[4] ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವಣ್ಣಯ್ಯ,[5] ಎಮ್ಮೆ ಬಸಪ್ಪತಾತ[6] ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈತನ ನಿಜ ನಾಮವೇನು ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವಶರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯದವನಾದ ಈತ ಎಮ್ಮೆಯ ಹಿಂಡುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಾವು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾಯಕವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ, ಕರೆದು ಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.[7] "ಎಮ್ಮೆಗಳ ಜಂಗುಳಿಯ ಕಾಯುತ್ತ ಬಸವಯ್ಯ" ಎಂದು ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು ಈತನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.[8] ಆದ್ದರಿಂದ ಈತನ ಮೂಲ ಹೆಸರು 'ಬಸವ' ಎಂದಿದ್ದು, 'ಎಮ್ಮೆಯ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತಪದ ಸೇರಿ 'ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವ'ನಾಗಿರಬೇಕು. ಈತನ ಹೆಸರಿನ ಬಗೆಗೆ ಜನಪದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೊಂದು ಹೀಗಿದೆ.[9] ಒಬ್ಬ ಮುದುಕಿಯು ತನ್ನ ಎಮ್ಮೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಈತನ ಮಠಕ್ಕೆ ದಿನಾಲು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಎಮ್ಮೆಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿತು. ಎಮ್ಮೆ ಬಸವನು ಅದನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ. ಇದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ 'ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವ'ನೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು." ಈ ಹೇಳಿಕೆ ಈತನ ಬಗೆಗಿರುವ ಗೌರವ ಭಕ್ತಿಗಳ ದ್ಯೋತಕವೆನ್ನಬಹುದು.

ಕಾಲ : ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವನ ಕಾಲದ ಬಗೆಗೆ ಕೆಲವು ಆಧಾರಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವೇಚಿಸಬಹುದು.

೧. "ನರಸಿಂಗರಾಯನ ಹಿರಿಯ ಕುಮಾರನು ಹುಬ್ಬಿಲೆ ಡಂಗುರವ ಅರಸುತನಕೆ ಇನ್ನು ಕಡೆಗಾಲ ವಾದೀತು"

"ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಅಚ್ಯುತರಾಯ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಅರಮನೆಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟಾರು"

"ಅಚ್ಯುತನ ವಂಶವು ಮೊದಲೆದ್ದು ಹೋಯಿತು" ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಈತನ ಕಾಲಜ್ಞಾನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಅಂದರೆ ನರಸಿಂಗರಾಯನ ಹಿರಿಯ ಕುಮಾರ ವೀರನರಸಿಂಹ (೧೫೦೬–೧೫೦೯), ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ (೧೫೦೯–೧೫೩೦), ಅಚ್ಯುತರಾಯ (೧೫೩೦–೧೫೪೨)ರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವನು ಇದ್ದನೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಶ್ರೀ ಹುಲ್ಲೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಜೋಯಿಸರು "ಎಮ್ಮೆ ಬಸವಣ್ಣನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೦೯ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಕನಾಗಿದ್ದನು ಎಂದೂ, ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ೧–೨–೧೫೪೩ರವರೆಗೂ ಜೀವಿಸಿದ್ದನು" ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.[10]

೨. ನಂಜನಗೂಡಿನ ತಾಮ್ರಪಟ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಸಕಲರಾಜನ ಪುತ್ರ ತಿರುಮಲರಾಯನು ಎಮ್ಮೆಬಸವನಿಗೆ ಕೊಮಾರಕೆರೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದತ್ತಿ ನೀಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.[11] ಈ ಶಾಸನದ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೪೩. ಅಂದರೆ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸ ಸದಾಶಿವರಾಯ (೧೫೪೩–೧೫೭೦)ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು.

೩. ಗುರುರಾಜ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು ನೂತನ ಪುರಾತನರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲದೆ 'ವರ್ತಮಾನದೊಳು ಮೆರೆವ ಭಕ್ತರ ಕಥೆ'ಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಭಕ್ತರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 'ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವ'ನೂ ಒಬ್ಬನಾಗಿ

4 'ಗುರುರಾಜ ಚಾರಿತ್ರ' ೧೩-೯೬

5 ಅದೇ, ೧೩-೯೯

6 ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಡಿತಿನಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈತನ ಹೆಸರಿನ ಮಠವೊಂದಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಎಮ್ಮೆ ಬಸಪ್ಪತಾತನ ಮಠವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಶಿವಣ್ಣ ಅವರು 'ಕುಡಿತಿನಿ ಬಸವೇಶ ದಂಡಕ'ವೆಂಬ ಲಘು ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಬಸವಪಥ ೩-೩)

7 ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ತುರುಗಾಹಿ ರಾಮಣ್ಣ, ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು

8 'ಗುರುರಾಜ ಚಾರಿತ್ರ' ೧೩-೯೭

9 ಕೊಂಚಿಗೇರಿ ಮತ್ತು ಕುಡಿತಿನಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ನಾನು ಭೇಟಿಯಿತ್ತಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿದರು

10 ಹುಲ್ಲೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಜೋಯಿಸರ ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನಗಳು, ಪು. ೮೫

11 'ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಿಕ' ಸಂ. ೩, ಪು. ೨೧೧

ದ್ದಾನೆ.[12] ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನ ಕಾಲ ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ. ಇದರಿಂದ ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವನು ಸಿದ್ಧ ನಂಜೇಶನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂಬ ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

"ಎಮ್ಮೆ ಬಸವಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಇಮ್ಮಡಿ ಬಸವಣ್ಣ ಡಂಗುರ ಸಾರಲು ಬಂದೀನಿ" ಎಂದು ತಿಂಥಿಣಿ ಮೋನಪ್ಪಯ್ಯ ತನ್ನ ವಚನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.[13] ತಿಂಥಿಣಿ ಮೋನಪ್ಪಯ್ಯನಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದವನೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್,[14] ಡಾ|| ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ,[15] ಡಾ|| ವಿ. ಶಿವಾನಂದ,[16] ಡಾ|| ಹಂಪನಾ[17] ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಸಂಶೋಧಕರು ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೪೩ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈತನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೪೩ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.[18]

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವನು ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರಾದ ವೀರನರಸಿಂಹ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ಅಚ್ಯುತರಾಯ, ಸದಾಶಿವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದವರೆಗೂ ಇದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥಳ : ಈತನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳದ ಬಗೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಕಾಲಜ್ಞಾನ ವಚನಗಳ ಮುಖಾಂತರ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮುಂದೊದಗಬಹುದಾದ ಆಪತ್ತುಗಳ ಬಗೆಗೆ ರಾಜರಿಗೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುತ್ತ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ಜಂಬುಕೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತನಾಗಿ ಇದ್ದದ್ದು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೊಮಾರಕೆರೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ತಿರುಮಲರಾಯನಿಂದ ದತ್ತಿಯಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಹುಕಾಲ ನೆಲಸಿರಬಹುದು. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಗುಪ್ಪ ತಾಲೂಕಿನ 'ಕೊಂಚಿಗೇರಿ' ಗ್ರಾಮವೇ[19] ಆಗಿನ ಕೊಮಾರಕೆರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಯಬಸವನ ಸಮಾಧಿಯಿದ್ದು, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಗುರು ಜಂಬುಕೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯವೂ ಇದೆ.[20] ಈಗಲೂ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಡುವ ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವನು ಕೊಂಚಿಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಇದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಸಮೀಪ 'ಕುಡಿತಿನಿ' ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ಈತನ ಹೆಸರಿನ ಮಠವೊಂದಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ 'ಎಮ್ಮೆಯಬಸಪ್ಪತಾತನವರ ಮಠ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಲಬುರ್ಗಾ ತಾಲೂಕಿನ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಈತನ ಹೆಸರಿನ ಮಠವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ರಾಯದುರ್ಗ, ಕಲವಳ್ಳಿ, ಆದೋನಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಕುಂಭಕೋಣಂದಲ್ಲಿಯೂ ಈತನ ಹೆಸರಿನ ಮಠಗಳಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.

---

12 'ಗುರುರಾಜ ಚಾರಿತ್ರ' ೧೩-೯೬ ರಿಂದ ೧೦೪

13 'ತಿಂಥಿಣಿ ಮೋನಪ್ಪಯ್ಯನ ವಚನಗಳು' ವ. ಸಂ. ೪೮

14 'ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿ ಚರಿತೆ' ಭಾಗ-೨, ಪು. ೧೮೩

15 'ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು' ಪು. ೧೪೩

16 'ಗೌರವ' (ಸಂ. ಶಿ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ) ಪು. ೧೭೬

17 'ಸಾಂಗತ್ಯ ಕವಿಗಳು' (ಸಾ. ಸಾ. ಚರಿತ್ರೆ ಸಂ. ೯) ಪು. ೨೦೩

18 'ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ' ಸಂ. ೪-೨, ಪು. ೯೩೬

19 ನಂಜನಗೂಡಿನ ಶಾಸನ (E. C. Vol. III. ಪು. ೨೧೪) ದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹಗಲೂರು, ಸಿಂದಗೆರೆ, ಗಣಕೆಹಾಳು, ಉತ್ತರ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಕುರುಬರ ಬೋರಹಳ್ಳಿ, ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಬಸವಪುರ, ದರವೂರು, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಬೋರಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಕೊಂಚಿಗೇರಿ ಗ್ರಾಮ

20 ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಈತನ ಪ್ರಭಾವ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಎಮ್ಮೆಗಳಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ಬಂದರೆ. ಈತನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದರೆ, ಮತ್ತೆ ಆ ಎಮ್ಮೆಗಳು ಗುಣಮುಖ ಹೊಂದುತ್ತವೆಯೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀ ಅರಳೇಕಲ್ಲ ಮಲ್ಲನಗೌಡರು ಶ್ರೀ ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಭಕ್ತಿಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ

'ರಕ್ಷಿಸುಯಲ್ಲವೆ ಕೊಕ್ಕಸಿ' ಎಂಬ ಆತನ ಕಾಲಜ್ಞಾನ ವಚನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮಠ' ಎಂದಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಎಮ್ಮೆಯ ಬಸವನು ಮಠಾಧಿಪತಿಯೂ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯೆನ್ನುವಂತೆ ಕೊಂಚಿಗೇರಿ, ಕುಡಿತಿನಿ, ರಾಯದುರ್ಗ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಮಠಗಳಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರು 'ಹಂಪೆ'ಯೇ ಈತನ ಸ್ಥಳವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವರಾದರೂ ಮೂಲತಃ ಹಂಪೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಪ್ರದೇಶದವನಾಗಿದ್ದ ಇವನು ವಿಜಯನಗರ ಅರಸನಿಂದ ಕೊಮರಕೆರೆ (ಕೊಂಚಿಗೇರಿ) ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹಲವು ಕಾಲವಿದ್ದು, ದೇಶಸಂಚಾರ ಕೈಕೊಂಡು ಜನಜಾಗ್ರತಿಯುಂಟು ಮಾಡಿದವನು. ಕೊನೆಗೆ ಕೊಮರಕೆರೆಗೆ ಬಂದು ಐಕ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು. ವ್ಯಾಪಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ, ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದಾಗ ಈತನ ಬಗೆಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳು ಹೊರಬರಬಹುದು.*

---

* ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಶಿವಣ್ಣ ಅವರು ತುಂಬ ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು